

Lähettäjä: Mäkinen Tia
Lähetetty: maanantai 3. huhtikuuta 2023 17.13
Vastaanottaja: Kirjaamo_Lahti
Kopio: Granqvist Tiina; Jämsén Virve
Aihe: Lahden itäisen kumppanuuspöydän aloite perusopetuksen lasten harrastustakuun toteutumiseksi haja-asutusalueiden lapsille Lahdessa sekä koulukuljetuksen järjestämiseksi kotiin harrastustoiminnasta
Liitteet: Aloite perusopetuksen lasten harrastustakuun toteutumiseksi haja-asutusalueiden lapsille.pdf

Hei,

Lahden itäinen kumppanuuspöytä teki aloitteen kokouksessaan 29.3. perusopetusten lasten harrastustakuun toteutumiseksi haja-asutusalueiden lapsille Lahdessa sekä koulukuljetuksen järjestämiseksi kotiin harrastustoiminnasta. Aloite osoitetaan sivistyslautakunnalle sekä sivistyksen palvelualueen perusopetuspalveluille. Liitteenä aloite, johon toivotaan vastausta. Kiitos.

ystävällisin terveisin,

Tia Mäkinen

osallisuuskoordinaattori

osallisuus ja hyvinvointi -palveluyksikkö

Lahden kaupunki

p. 044 769 8695

www.lahti.fi/osallistujavaikuta

Facebook.com/osallisuuskoordinaattoriTiaMäkinen

The logo for the city of Lahti, featuring the word "Lahti" in a bold, blue, sans-serif font. The letter 'i' has a small blue dot above it.

Sivistyksen palvelualue
Lahden itäinen kumppanuuspöytä

29.3.2023

Aloite perusopetuksen lasten harrastustakuun toteutumiseksi haja-asutusalueiden lapsille Lahdessa sekä koulukuljetuksen järjestämiseksi kotiin harrastustoiminnasta

Harrastaminen koulupäivän yhteydessä ja harrastustakuun toteutuminen

Lahdessa ei toteudu yhdenvertaiset harrastusmahdollisuudet lapsille ja nuorille vuonna 2023, vaikka asiassa on tapahtunut paljon hyvää kehitystä. Lahti on ollut mukana pilotoimassa harrastamisen Suomen mallia opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella keväällä 2021. Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on tukea lasten ja nuorten hyvinvointia mahdollistamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Harrastustarjonta valitaan lasten ja nuorten toiveiden mukaan. Toimintamalli suunnitellaan, rakennetaan ja kokeillaan yhdessä harrastuksia tuottavien tahojen kanssa. Malli on käytössä 91 % Manner-Suomen kunnista.

Lasten ja nuorten toiveiden mukainen maksuton harrastustoiminta on laajentunut. Lukuvuodella 2021–2022 tavoitteena oli, että jokaisella peruskoululaisella on mahdollisuus mielekkääseen harrastukseen. Vuoden 2023 alusta nuorisolakiin (955/2022) lisättiin uudet säännökset Harrastamisen Suomen mallin mukaisesta nuorten harrastustoiminnasta sekä tähän toimintaan myönnettävästä valtionavustuksesta. Lahden harrastamisen malli kuuluu 300 000 euron valtioavustuksen saajiin myös lukuvuodelle 2022–2023 (Harrastamisen Suomen malli 2023) Lahdessa haja-asutusalueella asuvat, koulukuljetuksen piiriin kuuluvat oppilaat (taksikytyt) eivät voi osallistua tällä hetkellä ikätovereidensa

kanssa tasa-arvoisesti koulupäivien yhteydessä oleviin harrastuksiin, koska koulukuljetuspalvelu tarjotaan vain suoraan koulupäivän jälkeen kotiin.

Itäisen kumppanuuspöytä esittää perusteet aloitteelle ja kannanotolle sekä tuo tiedoksi joitakin toteutusideoita muualta Suomen kunnista.

Harrastusten merkitys lapselle

Harrastukset ovat tärkeä osa lasten ja nuorten elämää ja keskeinen kasvun, kehityksen ja sosiaalisuuden ympäristö. Harrastuksissa on kyse hyvinvointia lisäävästä mielekkästä tekemisestä, oppimisesta, taitojen kehittämisestä turvallisissa sosiaalisissa suhteissa ja vuorovaikutuksessa ikätovereiden ja aikuisten kanssa. Harrastukset voivat olla erittäin merkittävä yksinäisyydeltä ja syrjäytymiseltä suojaava tekijä ja ne edistävät lasten ja nuorten osallisuutta yhteiskunnassa (OKM 2019, 11; Vandell, Larson, Mahoney & Watts 2015, 31.). Tiukkeneva taloustilanne tuo perheille haasteita myös lasten harrastamisen mahdollistamiseksi vapaa-ajalla. Kunnan tarjoama harrastustoiminta tulisi olla mahdollista kaikille perusopetuksen lapsille. Lasten harrastamisen suurimpia esteitä kustannusten lisäksi on harrastusten saavutettavuus (Vandell ym. 2015, 15–19; OKM 2019, 26–28).

Koulupäivään sijoitettuna harrastusmahdollisuudet avautuvat kaikille tasa-arvoisesti eivätkä sosioekonomiset taustatekijät vaikuta mahdollisuuksiin osallistua. Koulupäivän yhteydessä oleva harrastustoiminta voi samalla edistää opiskeluun ja kouluun kiinnittymistä (Pulkkinen & Launonen 2005, 22–23, 158.). Harrastustoimintoihin osallistumisen aloittaminen alakouluiässä on tärkeää myös harrastamisen jatkuvuuden kannalta. Aktiivinen osallistuminen alakouluiässä ennakoii osallistumista myöhemmin nuoruudessa (Pulkkinen 2015, 80.).

Hallituksen toimet ja ohjaus kunnille

Harrastustakuu on osa Marinin hallituksen ohjelmaa. Hallituksen toimenpiteenä on luotu harrastamisen Suomen malli -hanke. Mallin tavoitteena olisi taata jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus vähintään yhteen harrastukseen koulupäivän yhteydessä, edistää lasten

hyvinvointia sekä koulujen ja harrastustoiminnan tarjoajien yhteistyötä. Mallissa tavoitteena on, että lapset ja nuoret löytävät helposti itselleen mieluisan harrastuksen ja harrastaminen vastaa lasten ja nuorten odotuksia. Koulu on entistä suositumpi ja monipuolisempi harrastamisen paikka, ja lapsia ja nuoria osallistetaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen (Valtioneuvosto 2019, 167; Haanpää & Salasuo 2019, 8–9; OKM 2019, 9.).

Lapsen yhdenvertainen oikeus harrastamiseen

YK:n lasten oikeuksien yleissopimukseen on kirjattu lasten oikeus kulttuuriin, taiteeseen, virkistykseen sekä vapaa-ajan toimintaan. Sopimuksen mukaan maiden tulee edistää lapsen oikeutta sekä kannustaa osallistumaan kulttuuri- ja taide-elämään sekä mahdollistaa yhtäläisiä kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoja. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus velvoittaa valtiota, kuntia ja kansalaisia (Yleissopimus lapsen oikeuksista 1991, 31 artikla). Euroopan komissio suosittaa investoimaan lapsiin ja järjestämään toimintaa, joka tähtää syrjäytymisen ja lapsiköyhyyden poistamiseen sekä lasten hyvinvoinnin edistämiseen. Kaikkien jäsenvaltioiden kehoitetaan rohkaisemaan kouluja, kunnallisia sekä muita paikallisia toimijoita luomaan parempaa oppituntien ulkopuolista toimintaa parempine toimintapuitteineen, joka on tarjolla kaikille lapsille ja nuorille riippumatta perheen tilanteesta ja taustasta (EU 2013; OKM 2019, 12–1322.).

Lahden kaupungin strategisten linjausten mukaisesti kaupunki toimii Unicefin Lapsiystävällinen kunta -periaatteiden mukaisesti ja edistää lasten ja nuorten yhdenvertaisia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Esimerkkejä koulupäivän yhteydessä harrastamisesta ja kuljetuspalveluista eri puolilta Suomea

Harrastamisen Suomen mallin nettisivuilla on ideoita ja ehdotuksia kuljetusoppilaiden mukaan ottamisesta harrastustoimintaan. Näitä ideoita ja tietoa löytyy osoitteesta:

<https://harrastamisensuomenmalli.fi/kaytannot/kuljetusoppilaat/>

Koulupäivien yhteyteen sijoitettu harrastotoiminta huomioi kuljetusoppilaita eri kunnissa eri tavoin. Monissa kunnissa taataan koulukyyti koulupäivän

jälkeen toteutuviin harrasteryhmiin 2 kertaa viikossa (esim. Heinola). Harrastustoimintaa on voitu järjestää myös koulupäivän sisälle ruokailun jälkeiselle pitkälle välitunnille (esim. Kuopio). Joissakin kunnissa on käytössä erillinen kuljetus harrastusryhmiin eli ns. harrastebussi tai harrastekyyti (esim. Järvenpää). Harrasteryhmiin on tarjolla vaihtoehtoisia kuljetuksia kunnan muihin koulukyyteihin tai järjestetty harrastustoiminnan ajat huomioivia lisäkyytejä (esim. Orimattila, Sotkamo, Janakkala). Kuntien tiedot koulupäivien yhteydessä tapahtuvien harrastusten kuljetuksista on poimittu ko. kuntien nettisivuilta ja Harrastamisen Suomen malli 2023 nettisivuilta.

Itäinen kumppanuuspöytä esittää, että Lahden kaupunki mahdollistaa myös haja-asutusalueiden lasten ja nuorten yhdenvertaisen harrastamisen koulupäivien yhteydessä tarjoamalla koulukuljetuspalvelun harrastustoiminnan jälkeen kotiin vähintään kahtena päivänä viikossa sekä varaamalla tarvittavan määrärahan sivistyslautakunnan vuoden 2024 talousarvioon. Lisäksi itäinen kumppanuuspöytä pyytää kouluja varamaan soveltuvan tilan lapsille, jotka odottavat harrastustoiminnan alkamista koulupäivän jälkeen.

Lahden kaupunki
Lahden itäinen kumppanuuspöytä
p. 044 769 8695
kumppanuuspoydat@lahti.fi

Lähteet

Harrastamisen Suomen malli 2023. Harrastamisen Suomen mallin kunnat. Saatavissa: <https://harrastamisensuomenmalli.fi/harrastuksen-jarjestajille/harrastamisen-suomen-mallin-kunnat/>. Luettu 9.3.2023

Harrastamisen Suomen malli 2023. Saatavasti: <https://harrastamisensuomenmalli.fi/tietoa/>. Luettu 21.3.2023

Haanpää, L. 2019. Harrastustakuu: Yhdenvertaisuuden asialla. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 147.

Saatavissa:https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/harrastustakuu_digi_final.pdf. Luettu 8.3.2023

Haanpää, L. & Salasuo, M. 2019. Harrastustakuu - selvitys Nuorisotutkimusverkoston osaamiskeskuksen tehtävänä. Teoksessa Haanpää, L. Harrastustakuu: Yhdenvertaisuuden asialla, s.8–11.

Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 147. Saatavissa:https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/harrastustakuu_digi_final.pdf. Luettu 8.3.2023

OKM, Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019. Harrastamisen strategia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:7. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-621-8> Luettu: 9.3.2023

Pulkkinen, L. & Launonen, L. 2005. Eheytetty koulupäivä - Lapsilähtöinen näkökulma koulupäivän uudistamiseen. Sitran julkaisusarja (sarja 275). Edita Publishing Oy. Helsinki.

Pulkkinen, L. 2015. Innostava koulupäivä: Ehdotus joustavan koulupäivän rakenteen vakiinnuttamiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:6. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Koulutuspolitiikan osasto.

Vandell, D.L., Larson, R.W., Mahoney, J.L. & Watts, T.W. 2015. Children's Organized Activities. Teoksessa Lerner R.M., Bornstein, M.H. & Leventhal, T. (toim.). Handbook of Child Psychology and Development Science: Ecological Settings and Processes, s. 1-40. John Wiley & Sons, Inc. Hoboken, New Jersey.

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2. Luettu 8.3.2023

EU 2013. KOMISSION SUOSITUS, Investoidaan lapseen – murretaan huono-osaisuuden kierre. (2013/112/EU). Saatavissa: <https://eur->

lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0112.

Luettu 8.3.2023

Lahti 2021. Harrastamisen Lahden malli laajenee 26 kouluun. Saatavissa:

<https://www.lahti.fi/uutiset/harrastamisen-lahden-malli-laajenee-26-kouluun/>. Luettu 9.3.2023.

Valtioneuvosto 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019 Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisu 2019:31.

Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 9.3.2023

Jakelu

kaupungin kirjaamo

Tiina Granqvist

Virve Jämsén

sivistyspalvelut/perusopetuspalvelut

sivistyslautakunta

Lahden kaupunki

Tiedoksi

Olli Alho

Mika Lastikka

kaupunkiympäristö ja -tekniikka

joukkoliikennelautakunta

Lahden kaupunki